

ни, її конституційних установлень та положень чинного законодавства.

Відповідно до Конвенції ООН з прав дитини та інших міжнародних угод, дитині надаються можливості самостійно захищати себе від насильства. У ст. 10 Закону України «Про охорону дитинства» зазначено, зокрема, що «дитина має право особисто звернутися до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів» [3]. В цьому разі безпосередньо дитина, незважаючи на свій вік, також виступає активним суб'єктом забезпечення права на захист від усіх форм насильства, підкреслюючи суб'єктивний характер цієї категорії прав.

Отже, в ході проведених у сучасній Україні соціально-економічних реформ суспільне становище дітей перебуває у нестабільному стані. Ситуація у сфері дитинства, пов'язана з постійним погіршенням матеріального становища, алкоголізмом, наркоманією, дитячою бездоглядністю і безпритульністю, зростанням посягань на права дітей, на сьогоднішній день на державному рівні реально розглядається як загроза національній безпеці України. Тому забезпечення прав дитини в Україні, зокрема права на захист від усіх форм насильства, відноситься до числа актуальних проблем, інтерес до якої у правовій науці досить високий. Ситуація зобов'язує перейти від гасел, адресованих всім і кожному, як фізичним, так і юридичним особам, до створення сучасних правових засобів, здатних на практиці допомогти дитині. Держава, разом із громадськими інститутами, зобов'язана створити для кожної дитини такі умови, за якими вона буде мати можливість знати про свої права, набувати та реалізовувати їх. Мова йде про розвиток права дитини на захист від усіх форм насильства як суб'єктивного права людини, для чого слід створити широку гаму соціальних і правових засобів, умов і способів, сукупність яких і є механізмом захисту прав дитини.

1. Щорічна доповідь ЮНІСЕФ за 2002 р. URL: http://www.unicef.org/publications/pub_ar02_en.pdf, at 2.//

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 30. Ст. 14.

Товстий Роман Іванович

здобувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ПРАЦЮ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІД БЕЗРОБІТТЯ

За останні роки війни та нестабільної економічної ситуації в Україні збільшилася кількість безробітних, безпритульних, непрацевдатних, нужденних, соціально не захищених прошарків населення, що вимагає від держави забезпечення соціальних гарантій та організації ефективної соціальної підтримки цих верств, помітного підвищення потенціалу соціальної сфери з метою забезпечення необхідних умов самозбереження та розвитку людини.

Одним із центральних показників визначення загального стану економіки та оцінки її ефективності є показник безробіття, який дотепер залишається серйозною соціально-економічною проблемою. На сучасному етапі розвитку економіки країни ця проблема набула масового характеру, адже безробіття сприяє поширенню соціальної нестабільності та бідності у суспільстві, порушенню рівноваги з боку попиту і пропозиції, нерациональному використанню суспільних ресурсів, збільшенню трудової міграції населення, зростанню злочинності, збільшенню чисельності соціально незахищених верств населення та інших негативних соціально-економічних чинників, що спричинені відсутністю необхідної кількості робочих місць в країні.

Конституцією України проголошено право кожного на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку особа вільно обирає або на яку вільно погоджується. Гарантуючи це право, держава, як визначається в Основному Законі, повинна створювати умови для повного здійснення громадянами права на працю, надавати рівні можливості у виборі професій та роду трудової діяльності, реалізовувати програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Крім викладеного вище, закріплюється також право на належні, безпечні й здорові умови

праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, а також гарантує захист від незаконного звільнення. Разом з тим повноцінної реалізації права громадян на працю та соціальний захист від безробіття не має.

За підсумками 2015 року, рівень безробіття в Україні, згідно з методологією МОП, становив 9-10% (близько 2 млн. безробітних). За даними Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття, кількість українців, які не мають постійної роботи або є прихованими безробітними, становить близько 5 млн. осіб. За даними Державної служби статистики, рівень безробіття в Україні для осіб у віці від 15 до 70 років у 2017 р. зріс до 10,1%, або 1,8 млн. осіб, порівняно з 9,9% за підсумками 2016 р. (1,77 млн. осіб) [1].

Крім цього, внаслідок окупації Донбасу і Криму Україна в 2014-2015 роках втратила 3 млн. робочих місць.

Серед основних причин недостатньої реалізації громадянами права на зайнятість та соціальний захист від безробіття можна назвати: нерівновагу на ринку праці – спостерігається надзвичайно великий розрив між попитом та пропозицією на трудові ресурси; нерозвиненість приватного сектора та наявність тіньової економіки; неефективну діяльність профспілок, які в Україні здійснюють свою діяльність за старою радянською системою, а тому потребують удосконалення та покращення своєї роботи відповідно до ринкових умов; економічну кризу в країні, що спричинена політичною ситуацією на Сході країни, девальвацією гривни, надзвичайно високими темпами зростання цін на товари та послуги; нерівномірність розвитку продуктивних сил в національному господарстві, що зумовлює низький рівень залучення трудових ресурсів до виробничого процесу тощо.

На відміну від економічно розвинутих європейських країн, зокрема Швеції та Сполученого Королівства (для них характерною є політика забезпечення повної зайнятості та створення для цього необхідних умов), Україна, проголошена в Конституції соціальною державою, більш як за чверть століття розбудови ринкової економіки позбулася майже всіх важелів впливу держави у сфері праці та зайнятості населення. При цьому забезпечити рівні шанси отримати гідну зайнятість всім, хто може і бажає працювати, державі дотепер не вдається.

Сьогодні державі бракує перспективного бачення майбутньої моделі зайнятості населення, орієнтованої не лише на збільшення кількісних показників і детінізацію трудових відносин, а й передусім на забезпечення якісних зрушень у сфері праці. Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 р., затверджена Кабінетом Міністрів України у 2012 році, вже не є чинною [2]. Саме тому надзвичайно актуальною є розробка стратегічного документа щодо державної політики у сфері зайнятості населення. Він має поєднати в собі пріоритети розвитку інноваційної зайнятості, забезпечення балансу роботи і вільного часу зайнятих людей, створення умов для запровадження освіти впродовж життя, реалізацію концепції активного довголіття як елемента «срібної економіки» (поняття, введене в європейських країнах задля адаптації до наслідків постаріння населення), завданнями якої є сприяння трудовій зайнятості літніх людей, забезпечення їм рівного доступу до професійної орієнтації, підготовки і перепідготовки.

Забезпечення повноцінної реалізації права громадян на працю та соціальний захист від безробіття вбачається, насамперед, за рахунок: реформування трудового законодавства в сфері зайнятості; забезпечення тісної взаємодії органів державної влади з територіальними громадами, органами місцевого самоврядування для підвищення ефективності планування і регулювання регіональних сегментів ринку праці; підтримки нетрадиційних сфер зайнятості та стимулювання підприємців до навчання, перекваліфікації й подальшого працевлаштування додаткової робочої сили; залучення приватного (як вітчизняного, так й іноземного) капіталу в райони зі стійким рівнем безробіття; встановлення прозорих меж регулювання працевлаштування за кордоном та приєднання України до міжнародного ринку праці; законодавчого забезпечення легалізації тіньової зайнятості; посилення юридичної відповідальності за недотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів щодо зайнятості населення тощо.

Таким чином, сьогодні державі бракує перспективного бачення майбутньої моделі зайнятості населення, орієнтованої не лише на збільшення кількісних показників і детінізацію трудових відносин, а й передусім на забезпечення якісних зрушень у сфері праці. Потрібні системні дії держави щодо реалізації сприятливої політики забезпечення зайнятості населення, зняття регуляторних бар'єрів, розвитку публічно-приватного партнерства, посилення ролі соціального діалогу тощо.

---

1. Рівень безробіття в Україні. URL: <http://economics.unian.ua/finance/1134223-vukrajini-znizivsya-riven-bezrobittya.html>.

2. Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2012 р. № 1008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1008-2012-%D0%BF>.